

Wprowadzenie

Zachodzące dynamiczne przemiany w życiu gospodarczym i społecznym powodują, iż konieczne stało się opracowanie strategicznego dokumentu określającego perspektywy rozwoju gminy Sadowie. Dokument ten jest podstawą odniesień oceniających kompleksowo procesy gospodarcze i społeczne w gminie, stanowiąc równocześnie zarys społecznie aprobowanych działań kreacyjnych i promocyjnych, możliwych realizacyjnie na terenie gminy Sadowie.

Opracowywana perspektywa wytycza propozycje działań w zakresie:

1. Promocji potencjałów i walorów gminy.
2. Modernizacji i rozwoju terenów wiejskich.
3. Rozwoju gospodarczego i aktywizacji lokalnego rynku pracy.
4. Organizacji usług oświatowych w gminie.
5. Pomocy społecznej, ochrony zdrowia.
6. Ochrony środowiska.
7. Ochrony dziedzictwa kulturowego oraz wspierania rozwoju kultury.
8. Turystyki i agroturystyki w gminie.

W latach 2000 - 2006 Unia Europejska przewiduje alokowanie w Polsce środków pochodzących z funduszy przedakcesyjnych i linii pomocowych dla nowych krajów członkowskich (zwłaszcza program SAPARD). Sprawne ich wykorzystanie poprzedzone musi być wypracowaniem wizji i zhierarchizowanych celów, będących podstawą strategii gminy Sadowie.

Absorpcja środków unijnych wymaga dokładnego rozeznania się w potencjałach i zagrożeniach, o których wiedza stanowić ma podstawę dalszego świadomego wyboru programów operacyjnych. Wdrożenie programów do realizacji powinno być efektem zbieżności programowej między koniecznością zmian gospodarczo-społecznych, a standardami unijnymi.

MISJA GMINY SADOWIE

Misja stanowi zapis intencji, co jest możliwe do osiągnięcia w wyniku realizacji planu. Jest deklaracją najważniejszych priorytetów rozwojowych, wyrazem specyfiki gminy Sadowie, określającej jego oblicze oraz wyrazem motywacji wszelkich działań zmierzających do zmiany stanu gospodarczego i społecznego. Będąc deklaracją, misja nie zakreśla czasu swego urzeczywistnienia, jej realizacja stanowi ciągły proces, weryfikowany zmieniającymi się narzędziami będącymi w gestii samorządu oraz mieszkańców gminy Sadowie.

Podstawowym przesłaniem planu jest stworzenie warunków rozwoju w kierunku realizacji idei gminy o rozwiniętej sieci osadniczej, cechującej się dostępem do nowoczesnej infrastruktury, czystym środowiskiem przyrodniczym, wysoką jakością usług z zakresu oświaty, kultury i zdrowia. Uwzględniając wszystkie przedstawione przesłanki misja gminy Sadowie, w skondensowanej formie treściowej przedstawia się następująco:

Gmina Sadowie zapewnia wysoki i godziwy poziom życia mieszkańców, poprzez konieczne inwestycje w infrastrukturę komunalną - w tym zwodociągowanie, zgazyfikowanie, rozwiązanie problemu odpadów stałych i płynnych - gwarantujące jednocześnie ochronę środowiska naturalnego oraz drożność komunikacyjną w gminie i poza nią. Gmina Sadowie wspiera przedsiębiorczość pozarolniczą, tworzenie nowych miejsc pracy, wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych poprzez agroturystykę i turystykę rekreacyjną. Gmina Sadowie rozwija bazę oświatowo - kulturalną, zapewniając pełnię usług oświatowych dla dzieci i młodzieży oraz ofertę kulturalną, sportową i rekreacyjną dla mieszkańców.

I. Powiązania funkcjonalne zewnętrzne

1. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Sadowie położona jest we wschodniej części województwa świętokrzyskiego przy drodze krajowej międzyregionalnej Nr 9 Radom - Ostrowiec - Opatów - Rzeszów obsługującej środkową część gminy.

Jest jedną z 8-miu gmin powiatu opatowskiego oraz jedną z 102 gmin województwa świętokrzyskiego.

Podstawowe dane o gminie

- powierzchnia 8.171 ha
- liczba mieszkańców 4.584 (w tym 2.285 mężczyzn tj. 49,8%)
- liczba sołectw 22
- liczba obrębów geodezyjnych (powierzchniowych) 20
- gęstość zaludnienia 56,1 osób/km²
- zatrudnienie w gospodarce narodowej 11,8%

Użytkowanie ziemi:	
- użytki rolne	86,4%
- użytki leśne	8,6%
- tereny osiedlowe	2,6%
- tereny pod drogami	1,9%
- tereny pod wodami	0,2%
- pozostałe	0,3%

Pod względem powierzchni gmina znajduje się na:

- 81 miejscu w województwie (wśród 102 gmin)
- 7 miejscu w powiecie (wśród 8 gmin).

Pod względem liczby ludności, na:

- 91 miejscu w województwie
- 8 miejscu w powiecie

Pod względem gęstości zaludnienia na:

- 73 miejscu w województwie
- 6 miejscu w powiecie

2. Powiązania z ważniejszymi ośrodkami administracyjnymi i gospodarczymi województwa

Gmina Sadowie od 1 stycznia 1999 r. znajduje się w obrębie Woj. Świętokrzyskiego w jego środkowo - wschodniej części, jako jedna z 8-miu gmin powiatu opatowskiego. W latach 1975 – 98 gmina należała do Województwa Tarnobrzskiego, a wcześniej wchodziła w obręb Woj. Kieleckiego.

Gmina graniczy od zachodu, północy i pn-wschodu z gminami powiatu ostrowieckiego Waśniów, Bodzechów i Ćmielów, od południa i południowego wschodu przylega do gmin powiatu opatowskiego tj. do gminy Opatów i Baćkowice.

Długość granic gminy wynosi 54,0 km w tym granica z gminami powiatu ostrowieckiego ma dł.~ 32,9 km tj.:

- z gm. Waśniów ~ 12,0 km
- z gm. Bodzechów ~ 13,5 km
- z gm. Ćmielów ~ 7,4 km.
- Z gminami pow. opatowskiego granica ma dł.21,1 km, tj.
- z gm. Opatów ~ 15,5 km

- z gm. Baćkowice ~ 5,7 km.

Główną arterią komunikacyjną przebiegającą przez teren gminy stanowiącą o skuteczności powiązań funkcjonalnych zewnętrznych jest droga krajowa międzyregionalna Nr 9 Radom - Ostrowiec - Opatów - Rzeszów będąca jednocześnie drogą międzynarodową E 371. (patrz mapka - komunikacja - „Powiązania zewnętrzne”).

Gmina Sadowie położona jest w pobliżu węzłów komunikacyjnych znaczenia międzyregionalnego Ostrowiec Świętokrzyski i Opatów i poprzez te węzły uzyskuje dogodnie połączenia.

Poprzez Ostrowiec Świętokrzyski - z Warszawą i północnymi obszarami Polski. Poprzez Opatów - z Rzeszowem, Lublinem, Kielcami, Śląskiem oraz Łodzią.

Powiązania z sąsiednimi gminami odbywają się oprócz powiązania drogą krajową Nr 9 również drogami powiatowymi i gminnymi.

Analiza powiązań siecią drogową (patrz mapka - „Obszar korzystnych powiązań indywidualnymi środkami lokomocji”) wykazała, że z gm. Sadowie w ciągu 30 minut dojazdu indywidualnymi środkami lokomocji można dotrzeć do 16 gmin położonych na obszarze 5 powiatów:

- opatowskiego - do gmin Baćkowice, Iwaniska, Opatów, Ożarów, Lipnik i Wojciechowice za wyjątkiem gm. Tarłów
- ostrowieckiego - do wszystkich gmin tj. do gmin Bałtów, Bodzechów, Kunów, Waśniów, Ćmielów, Ostrowiec Świętokrzyski
- sandomierskiego - do gmin Klimontów i Wilczyce
- starachowickiego - do gminy Brody
- kieleckiego - do gminy Nowa Słupia.

Natomiast w odległości mierzonej 15-to minutowym dojazdem są położone 3 gminy: Ostrowiec Świętokrzyski, Bodzechów, Opatów.

Wszystkie sołectwa położone są w 10-cio minutowej strefie dojazdu samochodem osobowym od centrum administracyjno-usługowego gminy (w warunkach optymalnych - poza godzinami szczytu) w tym 9-sołectw znajduje się w strefie 5-cio minutowego dojazdu.

Przy dojeździe środkami komunikacji publicznej dojazd wynosi od 15 do 30 minut.

Odległość siedziby gminy:

- od siedziby władz wojewódzkich wynosi ~ 90 km
- od siedziby starostwa w Opatowie - 10 km
- do usług ponadlokalnych i miejsc pracy skoncentrowanych w Ostrowcu Świętokrzyskim i Opatowie - 7-10 km.

3. Hierarchia układu osadniczego gminy

Gmina Sadowie jest niewielką obszarowo gminą posiadającą potencjał w produkcji rolnej. Położona jest w obrębie układu komunikacyjnego stwarzającego dogodnie połączenie z terenami sąsiednimi. W układzie sieci osadniczej gminy - miejscowość Sadowie stanowi ośrodek obsługi lokalnej - siedziba gminnej władzy samorządowej. Miejscowość ta stanowi centrum administracyjno-usługowe w sieci układu osadniczego gminy, ośrodkami wspomagającymi są miejscowości Grocholice i Biskupice. Pozostałe sołectwa to jednostki podstawowe.

4. Funkcje gminy

Podstawową funkcją gminy Sadowie jest **funkcja rolnicza**. Rozwój rolnictwa uwarunkowany jest występowaniem bardzo dobrych warunków glebowych. Rolnictwo jest podstawowym działem gospodarki i stanowi główne źródło utrzymania miejscowej ludności. Funkcja ta na tle województwa wyróżnia się:

- wysoką jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej
- korzystną strukturą agrarną (średnia wielkość gospodarstwa rolnego)

w gminie 7,4 ha w województwie 4,6 ha)

- zatrudnienie w rolnictwie (na 100 ha - w woj. 40,4 osoby, w gminie 31,7 osób)
- wysokimi plonami zbóż
- wysokim udziałem w powierzchni zasiewów upraw przemysłowych (gm. 14,9%, woj. 3,1%)

Zmiany polityczno-gospodarcze, jakie zaszły w ostatnim dziesięcioleciu w Polsce umacniają tę funkcję. Następuje spadek liczby osób zatrudnionych poza rolnictwem w tym tzw. dwuzawodowców.

Równocześnie uwidaczniają się ograniczenia rozwoju rolnictwa. Są to:

- niekorzystna sytuacja ekonomiczna w rolnictwie powodująca ubożenie ludności wiejskiej a tym samym zmniejszanie się zdolności inwestycyjnej lokalnych podmiotów gospodarczych,
- konieczność respektowania zaostrzonych rygorów ochrony środowiska w obszarze JPK i jego strefy ochronnej stwarzających ograniczenie lokalizacji towarowych funkcji rolniczych,
- wpływ procesów urbanizacyjnych (głównie ze strony Ostrowca Świętokrzyskiego) prowadzących do rozdrobnienia struktury agrarnej i wzrostu zatrudnienia w rolnictwie.

Jako drugą, co do wielkości liczby zatrudnionych wymienić należy **funkcje usługową** gminy. Funkcja ta związana jest przede wszystkim z ośrodkiem gminnym obsługi lokalnej, gdzie skupione są funkcje administracji samorządowej, gospodarczej, oświaty, kultury, zdrowia, handlu i rzemiosła.

Walory środowiska kulturowego i przyrodniczego (fragment JPK wraz z otuliną, tereny leśne, atrakcyjne krajobrazowo dolinki rz.Kamionki i Opatówki) winny wpływać na rozwój **funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej**.

5. Stan zagospodarowania i przeznaczenia terenów gminy.

Ze stanu zagospodarowania i przeznaczenia terenów gminy nasuwa się wniosek, że położenie gminy na pograniczu 2-ch odmiennych krain geograficznych Gór Świętokrzyskich i Wyżyny Sandomierskiej warunkuje równocześnie podział terenów gminy na dwa obszary różniące się stanem zagospodarowania przestrzennego.

- a) Obszar ochrony i zachowania istniejących form zagospodarowania dotyczy głównie niewielkiego fragmentu Gór Świętokrzyskich, który leży w granicach administracyjnych gm. Sadowie oraz ich podnóży stanowiących jednocześnie końcowy **fragment Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego**, a podnóża jego **otulinę**. W skład JPK wchodzi jedynie obszary leśne położone w miejscowości Truskolasy. Jest to obszar o powierzchni ~ 294 ha użytków leśnych, co stanowi zaledwie 3,6% powierzchni ogólnej terenu gminy.

Otulina JPK obejmuje miejscowości Biskupice, Bukowiany, Łężyce, Michałów oraz Truskolasy.

Łącznie teren JPK wraz z otuliną ma powierzchnię ~ 1940 ha tj. 23,7% powierzchni ogólnej gminy w tym użytki leśne zajmują pow. 477 ha co stanowi 67,8% ogólnej pow. lasów w gminie. JPK i jego otulina oprócz wysokich walorów przyrodniczo krajobrazowych prawnie chronionych są także obszarem źródłiskowym skąd bierze początek rzeka Kamionka i ciek bez nazwy będące dopływami rzeki Kamiennej jak również jest tu źródłisko rzeki Opatówki.

Największy udział w pow. ogólnej tej strefy mają użytki rolne (71,7%). Grunty orne występujące na tym obszarze posiadają wysokie klasy bonitacyjne podobnie jak na terenie całej gminy. Przeważają gleby klas III. I tak:

Ula i b	~ 90% gruntów orných tego terenu
I	~ 5% gruntów orných tego terenu
IV	~ 4% gruntów orných tego terenu
II	~ 1 % gruntów orných tego terenu

Gospodarka rolna tego obszaru charakteryzuje się korzystnymi warunkami agrarnymi i wielkością zatrudnienia w rolnictwie tj.:

- średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego wynosi 9,15 ha (w gminie 7,29ha),
- zatrudnienie na 100 ha użytków rolnych 27,3 osób (w gminie 29,9 osób).

W produkcji rolnej przeważają:

- uprawa zbóż zajmująca 68,5% powierzchni zasiewów w tym dominuje uprawa pszenicy - 34,1% powierzchni zasiewów
- hodowla bydła, obsada bydła na 100 ha użytków rolnych wynosi 47,3 szt. przeliczeniowej przy średniej w gminie 40,4.

W skład obszaru ochrony i zachowania istniejących form zagospodarowania wchodzi teren 5-ciu niewielkich ludnościowo sołectw. Najwięcej, bo 157 osób mieszka w Łęczycach a najmniej tj. 88 osób w Michałowie. Łącznie na terenie tym mieszka 607 osób tj. 13,2% ogółu mieszkańców gminy, średnia gęstość zaludnienia tego obszaru jest niewielka i wynosi 31,3 osoby/1 km² (56,1 w gminie).

Wśród mieszkańców tego terenu występują niekorzystne cechy demograficzne dotyczące:

- wysokiego wskaźnika obciążenia demograficznego wynoszącego 92,3 osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób wieku produkcyjnego
- dużego udziału w ogólnej liczbie mieszkańców grupy osób starszych (wiek poprodukcyjny K>59 lat, M> 64 lat;) bo aż 28,4% podczas gdy średnia w województwie wynosi 15,9%.

Wpływ na to ma niewątpliwie wysokie saldo migracji, które za rok 1998 dla ludności tego terenu wynosi - 23 osoby w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Zabudowa tych terenów ma charakter zabudowy rozproszonej. Zabudowa skupiona występuje jedynie w Michałowie i Biskupicach (oprócz rozproszonej na terenie tych sołectw).

Zasoby mieszkaniowe tych terenów charakteryzują się korzystnym współczynnikiem dotyczącym liczby osób przypadających na 1-no mieszkanie wynoszącym 2,7 osób, podczas gdy średnia w gminie = 3,11, w województwie świętokrzyskim 3,41. Łącznie na terenie tym jest 224 mieszkania.

Ruch budowlany liczony liczbą pozwoleń wydanych na budynki mieszkalne w okresie 4-ch lat przypadających na 1000 mieszkańców - jest wyższy na tym terenie niż dla pozostałej części gminy i wynosi 13,3 na 1000 mieszkańców, podczas gdy współczynnik ten dla pozostałej części gminy wynosi 8,6 pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców.

b) Obszar intensyfikacji rozwoju

obejmuje ~ 79,2% pow. ogólnej gminy. Jest to teren stanowiący potencjał rolniczy gminy przede wszystkim ze względu na wysoką jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej: bardzo dobre warunki glebowe, korzystne warunki klimatyczne, korzystną strukturę agrarną i poziom zatrudnienia w rolnictwie.

Sieć osadnicza tworzy tu bardziej zwarte struktury zabudowy. Korzystniejsze są powiązania komunikacyjne z centrum gminy. Średnia gęstość zaludnienia 63,8 osób na 1km². W skład tego terenu wchodzi 17 sołectw. Mieszka tu 3977 osób.

II. Warunki agrarne i własnościowe oraz poziom kwalifikacji rolników

1. Struktura agrarna.

Podstawowym użytkownikiem ziemi w rolnictwie jest sektor prywatny, który (wg

danych geodezyjnych z 1999 r) włada arealem - 6.721 ha użytków rolnych co stanowi 95,3% ogólnego arealu tych użytków. Sektor ten stanowi 1028 gospodarstw rolniczych w tym 969 gospodarstw indywidualnych o areale powyżej 1 ha użytków rolnych. Struktura obszarowa gospodarstw prywatnych w gminie na tle powiatu opatowskiego i dawnego województwa tarnobrzeskiego przedstawia się następująco:

Tabela Nr 1.

Wyszczególnienie	% udział pow. gosp. i działek roi. wg grup obszarowych liczony z ogólnej pow. indywid. gosp. roi. i działek								
	od 0 do 1 ha	od 1 do 2 ha	od 2 do 3 ha	od 3 do 5 ha	od 5 do 7 ha	od 7 do 10 ha	10-15 ha	15-20 ha	powyżej 20ha
gmina Sadowie	0,5	2,3	3,5	11,4	15,9	26,2	23,4	9,8	7
powiat opatowski	0,9	3,2	4,9	16,3	20,4	24	19,1	5,6	5,6
b.woj. Tarnobrzescie	2,9	7,1	9,4	23,9	21,4	19,3	10,6	2,6	2,8

Jak wynika z zestawienia struktura obszarowa w omawianym sektorze rolnictwa jest korzystniejsza niż przeciętna w powiecie opatowskim i znacznie korzystniejsza niż średnia w byłym woj. Tarnobrzeskim. Z drugiej strony standardy europejskie spełnia pod względem obszarowym zaledwie całościowo 17% gospodarstw indywidualnych zaś 16% ogółu gospodarstw zalicza się do grupy karłowatych, która nie wykazuje żadnych tendencji rozwojowych.

Rozdrobnieniu gospodarstw indywidualnych towarzyszy nadmierny poziom zatrudnienia w produkcji rolnej wynoszący - 31,7 osób na 100 ha użytków rolnych (wg danych z Małopolskiego programu rozwoju wsi i rolnictwa uzasadniony ekonomicznie poziom zatrudnienia w obecnych warunkach gospodarowania nie powinien przekraczać - 25 osób).

Poza omówionym szerzej sektorem prywatnym w rolnictwie na terenie gminy grunty rolne użytkują: wspólnoty wiejskie, parafie rzymsko-katolickie oraz lasy państwowe. Z uwagi na niewielki w skali gminy areal gruntów wymienieni użytkownicy nie odgrywają jednak większej roli gospodarczej.

Do najważniejszych uwarunkowań agrarnych rzutujących na rozwój funkcji rolniczej należy ponadto zaliczyć brak żywszego obrotu ziemią rolniczą stanowiącego warunek koniecznej polaryzacji rynkowej gospodarstw i wyodrębnienia się grupy liderów wiejskich kreujących pożądane zmiany w środowisku wiejskim.

Bonitacyjnie gleby gruntów ornych zaliczane są głównie do klas I - IV, przy czym w klasach I - III jest 88,5% tych gruntów.

Użytki zielone w klasach I - III stanowią 61% przy czym najwięcej bo 46,4% jest w klasie bonitacyjnej III.

Ukształtowanie powierzchni na przeważającym obszarze gminy należy uznać za stosunkowo korzystne.

2. Klimat.

Gmina posiada na ogół korzystne dla rolnictwa warunki klimatyczne, charakteryzujące się długim okresem wegetacji (200 - 220 dni) i średnią sumą rocznych opadów przekraczającą 550 mm. Długość okresu bezprzymrozkowego 160 - 175 dni. Wilgotność powietrza 80%. Przeważające wiatry zachodnie. Długość okresu pod pokrywą śnieżną 50 - 95 dni.

W obrębie gminy klimat jest zróżnicowany. Mniej sprzyjające warunki posiada część południowo-zachodnia położona w granicach Pasma Jeleniowskiego Gór Świętokrzyskich,

której lokalny mikroklimat posiada cechy klimatu górskiego.

Uzależnione jest to położeniem terenu. W obrębie gminy zaznacza się wyraźna różnica warunków topo-klimatycznych pomiędzy południową i południowo-zachodnią częścią w obrębie wierzchowiny i stoków Pasma Jeleniowskiego, a pozostałą częścią gminy tj. pomiędzy terenami dolinnymi a stokami o różnej ekspozycji i wierzchowinami. Mimo znacznych różnic mikroklimatycznych szczególnie w dolinach klimat gminy Sadowie jest korzystny dla większości roślin uprawianych w Polsce.

3. Zagrożenia gleb.

Głównym zagrożeniem gleb jest erozja wodna występująca na obszarze gminy we wszystkich stopniach natężenia, przy czym najbardziej niszczącą erozją bardzo silną oraz intensywną objętych jest całościowo 800 ha gruntów ornich położonych na stokach o spadkach powyżej 12%. Obszary te określone zostały graficznie na planszy waloryzacji r.p.p. w skali 1:10 000 i wymagają zastosowania zabiegów przeciwoerozyjnych lub zmiany sposobu zagospodarowania. Lokalne zagrożenia mogą stwarzać procesy osuwiskowe i zmywu wierzchniej warstwy gleby uaktywniające się podczas deszczów nawalnych na odsłoniętych terenach skarpowych i obrzeżach dolin jak również eksploatacja surowców mineralnych na potrzeby lokalne.

Erozje.

Na zboczach dolin występują obszary o predyspozycjach do powstania różnego rodzaju osuwisk /złazisk, zmywów/. Występują tu formy pochodzenia erozyjno-denudacyjnego (dolinki nieckowate, wciosowe) o spadkach 5-12% lokalnie ponad 20%. Terasy i podcięcia erozyjne są częstym zjawiskiem występującym na zboczach dolin, tereny te narażone są na powstawanie ruchów masowych. Dotyczy to głównie powierzchni falistych i dolinek o spadkach do 12% oraz stoków o nachyleniu powyżej 20%. Erozje występują na powierzchni około 800 ha wymagają stosowania zabiegów przeciwoerozyjnych. Obszary te oznaczone zostały na planszy „Waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej i leśnej” szrafem koloru brązowego w rozbiciu na erozję intensywną i erozję silną. Erozje występują na glebach klas słabszych tj. VI, V, IV i III.

Najwyższa zasobność w fosfor jest w Bukowianach i Okręglicy, a najniższa w Niemienicach i w Zwoli. Najwyższa zasobność w potas jest w Okręglicy i Niemienicach a najniższa w Biskupicach i Rzuchowie. Największa zasobność w magnez występuje w Okręglicy i Szczucicach a najniższa w Biskupicach i Niemienicach. Przeważają żyzne gleby powstałe na podłożu lessowym - 97%.

Większość gleb gruntów ornich bo aż 77,9% zaliczana jest do kompleksu 1 i 2 pszennego bardzo dobrego i pszennego dobrego. Do kompleksu 3 pszennego wadliwego zaliczane jest 18,3% gruntów ornich, do kompleksu 5 żytniego dobrego 1,5%, do kompleksu 8 zbożowo-pastewnego mocnego 1,0% i 1,3% do kompleksu 6 żytniego słabego. O wysokiej jakości gleb na terenie gminy Sadowie świadczy struktura powierzchniowa i procentowa klas bonitacyjnych;

Tabela Nr 2.

Bonitacja użytków rolnych

(wg danych z UG stan na 31.XII.1998r.

Grunty orne w ha (wg klasyfikacji gleb)									
I	II	U1a	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIz	Razem
161	1.853	2.912	762	548	95	87	1	1	6.415
% udział gleb w ogólne powierzchni gruntów ornich									
2,5	28,8	45,3	11,9	8,5	1,4	1,3	1	0,15	100
31,3		57	2	9,9		1,3		0,3	
es ^				11,5					

98,4				1,6		
% udział gruntów ornych				w ogólnej powierzchni gminy		-(8.171 ha- 100%)
14,7	44	9	5,8	31		78,5
69,6			9			
77				5		3,1

Tabela Nr 3. Bonitacja użytków zielonych.

Użytki zielone w ha wg klas gleb								
I	II	III	IV	V	VI	VIz	Razem	
10	53	204	136	18	7	12	440	
% udział w ogólnej powierzchni użytków zielonych								
2,3	12	46,4	30,9	4,1	1,6	2,7	100	
14,3		46,4	35		4,3		5,4%	
60,7			39,3					ogólnej
95,7					4,3		pow. gminy	

4. Warunki glebowe.

Skalą glebotwórczą na prawie całym obszarze gminy jest less, który za wyjątkiem najwyższej położonych terenów Pasma Jeleniowskiego pokrytych zwietrzeliną piaskowców kwarcytowych zalega na około 97% jej powierzchni.

Podstawowym typem gleb są występujące powszechnie we wszystkich sołectwach gleby brunatne właściwe, które wytworzyły się na grubej warstwie lessu w wyniku wymywania węglanu wapnia w głąb profilu glebowego. Wykazują bardzo dobre właściwości chemiczno-fizyczne, wysoką pojemność wodną i nadają się do uprawy wszystkich roślin tej strefy klimatycznej. Towarzyszą im miejscami czarnoziemy, które wykształciły się na terenach gdzie istnieją warunki do akumulacji materiału próchnicznego (podnóża stoków, dna zagłębienne). Są to najcenniejsze gleby gminy i występują głównie we wschodniej jej części.

Typy gleb.

- **Gleby brunatne - właściwe**, które utworzyły się na grubej warstwie lessu, występują we wszystkich sołectwach i zajmują największą powierzchnię gminy. Posiadają bardzo dobre właściwości chemiczno-fizyczne pojemność wodną, a także wysoką lub bardzo wysoką przydatność rolniczą.
- **Gleby biellicowe i pseudobiellicowe**, które wytworzyły się na rumoszu kwarcytowym zajmują niewielkie powierzchnie na obrzeżach gleb brunatnych. Posiadają dobre warunki fizyczno-chemiczne i dużą pojemność wodną, lecz są średnio i mało zasobne w składniki pokarmowe. Występują między innymi we wsi Truskolasy i Czerwonej Górze.
- **Czarnoziemy**, które zajmują niewielkie powierzchnie wykształciły się w miejscach, gdzie istnieją warunki do akumulacji materiału próchnicznego (podnóża stoków, dna zagłębienne). Są to gleby żyzne, bogate w składniki pokarmowe. Występują głównie we wschodniej części gminy.
- **Mady**, które powstały z lessów w obrębie większych dolin bocznych.
 - Mady brunatne lekkie, średnie i ciężkie utworzyły się w miejscach wyżej położonych niepodlegających zalewom.
 - Mady rzeczne występują głównie w Łężycach, Zochcinie i Niemienicach. Są to bardzo zasobne w składniki pokarmowe gleby, lecz o nieuregulowanych stosunkach wodnych, przeważnie użytki zielone.

- **Gleby glejowe**, które występują na terenach stale lub okresowo podmokłych, charakteryzują się nadmiarem wilgoci, oraz złym przewietrzeniem i niedotlenieniem.
- **Piaskowce i pstry trisowe**, występują na niewielkich przestrzeniach w środkowej części wsi Wszechświęte.

Na około 27% użytków rolnych wg przeprowadzonych w latach 1992-1996 badań przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Kielcach zachodzi konieczność wapnowania. Gleby bardzo kwaśne stanowią 9% użytków rolnych, kwaśne 27% a lekko kwaśne około 34%. Najwięcej gleb kwaśnych jest w Niemienicach i Bukowianach.

Zasobność gleb w podstawowe makroelementy jest zróżnicowana w poszczególnych wsiach. Najwyższa zasobność w **wapń** występuje we wsiach: Grocholice, Czerwona Góra, a najniższa we wsiach Łężyce i Truskolasy.

Tabela nr 4.

Użytkowanie terenów rolnych w gminie Sadowie

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia ogólna w ha (100%)	UŻYTKI ROLNE				Lasy ha %	Pozostałe ha %
			Ogółem ha %	Orne ha %	Łąki i pastwiska ha	Sady ha %		
1.	Sadowie - Jacentów	643	574 89,3	528 82,1	16 2,5	30 4,7	4 0,6	65 10,0
2.	Biskupice	236	221 97,3	204 86,5	11 4,7	6 2,5	1 0,5	14 2,2
3.	Bogusławice	366	347 94,8	311 85,0	14 3,8	22 6,0	1 0,3	18 4,9
4.	Bukowiany	344	246 71,5	214 62,3	24 6,9	8 2,3	86 25,0	12 3,5
5.	Czerwona Góra	531	426 80,2	379 71,3	29 5,5	18 3,4	78 7,2	27 12,6
6.	Grocholice	486	453 93,2	407 83,8	38	8 1,6	9 1,9	24 4,9
7.	Łężyce	456	425 93,2	386 84,7	28 6,1	11 2,4	17 3,7	14 3,1
8.	Małoszyce	327	315 96,2	270 82,6	38 11,6	7 2,0	-	12 3,8
9.	Michałów	143	136 95,2	132 92,4	2 1,4	2 1,4	-	7 4,8
10.	Niemienice	636	608 95,6	569 89,5	30 4,7	9 1,4	2 0,3	26 4,1
11.	Obręczna	368	343 93,2	312 84,8	19 5,2	12 3,3	1 0,3	24 6,5
12.	Okręglica	157	152 96,3	147 93,0	3	2 1,3	1 0,7	4 3,0
13.	Ruszkowiec	302	284 94,0	260 86,1	16 5,3	8 2,6	2 0,7	16 5,3
14.	Ruszków	341	231 67,7	198 58,0	25 7,4	8 2,3	91 26,7	19 5,6
15.	Rzuchów	283	263 93,0	242 85,5	4 1,5	17 6,0	6 2,2	14 4,8

16.	Szczucice	178	171 96,1	165 92,7	3 1/7	3 1,7	1 0,6	6 3,3
17.	Truskolasy	759	363 47,8	318 41,9	38 5,0	7 0,9	373 49,2	23 8,9
18.	Wszechświęte	257	230 89,5	207 80,6	19 7,4	4 1,6	14 5,5	13 5,0
19.	Zochcin - Porudzie	953	895 93,9	811 85,1	66 6,9	18 1,9	7 0,7	51 5,4
20.	Zwoła	405	377 93,1	355 87,7	17 4J	5 1,3	10 2,5	18 4,4
Razem:		8.171	7.060 86,4	6.415 78:6	440 -	205 2,5	704 8:6	407 5:0

(Na obszarze gminy jest 7060 ha użytków rolnych i przy uwzględnieniu wskaźnika 25 osób/100 ha liczba pełnozatrudnionych w rolnictwie winna wynosić około 1765 osób). Bezrobocie ukryte w rolnictwie wynosi około 195 osób tj. 7.8% grupy osób w wieku produkcyjnym.

5. Źródła utrzymania rolników.

Jako ciekawostkę przeanalizowano źródła utrzymania rolników.

Wg danych z powszechnego spisu rolnego z 1996r w gminie Sadowie jest 1007 gospodarstw rolnych łącznie z działkami. W gospodarstwach domowych użytkujących gospodarstwo rolne (działkę rolną) faktycznie zamieszkuje 3843 osoby).

Z powyższego wynika, że na jedno gospodarstwo rolne (działkę) przypada średnio 3,8 osoby. Dane statystyczne podają źródła utrzymania gospodarstw domowych rolników w przeliczeniu na liczbę gospodarstw i działek.

Utrzymujący się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym stanowią w gminie Sadowie 601 gospodarstw x 3,8 osoby - 2293 osoby i jest to 59,7% ludności mieszkającej w gospodarstwach domowych użytkujących gospodarstwo rolne lub działkę rolną. W grupie tej jest w wieku:

przedprodukcyjnym 550 osób
 produkcyjnym 1238 osób
 poprodukcyjnym 505 osób

Utrzymujący się z niezarobkowych źródeł dochodów (renta, emerytura itp.) 227 gospodarstw x 3,8 = 866 osób i jest to **22,5%** ludności mieszkającej w gospodarstwach domowych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego (działki rolnej). W wieku:

przedprodukcyjnym 208 osób,
 produkcyjnym 467 osób,
 poprodukcyjnym 191 osób.

Utrzymujący się z pracy poza rolnictwem

179 gospodarstw x 3,8 = 684 osoby

Grupa ta stanowi 17,8% ludności zamieszkałej w gospodarstwach domowych z użytkowaniem gospodarstwa rolnego (działki rolnej). W grupie tej jest w wieku:

przedprodukcyjnym 163 osoby,
 produkcyjnym 368 osób,
 poprodukcyjnym 153 osoby.

- **powszechność (zwłaszcza w drobnych gospodarstwach prywatnych) postawy przeczekiwania trudności i bierność w unowocześnieniu warsztatu pracy,**
- **systematyczny wzrost liczby gospodarstw utrzymujących się ze źródeł niezarobkowych (renty, emerytury),**
- **towarzysząca rozdrobnieniu gospodarstw mała skala produkcji**

towarowej oraz niejednorodność asortymentu utrudniająca sprzedaż hurtową po zadawalającej cenie.

Zróznicowanie powierzchni gospodarstw indywidualnych oraz zatrudnienia w tych gospodarstwach w poszczególnych sołectwach ilustrują tabele nr 5 i 6.

Tabela Nr 5.

Zatrudnienie w gospodarstwach rolnych

(wg danych z PSR' 96).

Lp.	Sołectwo	(Wyłącznie i głównie) pracujący w gospodarstwie rolnym	Użytki rolne	Zatrudnienie na 100 ha użytków rolnych
1.	Sadowie-Jacentów	260	574	45,3
2.	Biskupice	78	221	35,3
3. 4.	Bogusławice	36	347	10,4
	Bukowiany	68	246	27,6
	Czerwona Góra	99	426	23,2
	Grocholice	73	453	16,1
	Łężyce	97	425	22,8
8.	Małoszyce	62	315	19,7
9.	Michałów	53	136	39
10.	Niemienice	168	608	27,6
	Obręczna	116	343	33,8
	Okręglica	28	152	18,4
	Ruszkowiec	130	284	45,8
14.	Ruszków	143	231	61,9
15.	Rzuchów	134	263	50,9
16.	Szczucice	66	171	38,6
17.	Truskolasy	83	759	10,9
	Wszechświęte	65	257	25,3
	Zochcin - Porudzie	275	953	28,9
20.	Zwoła	82	405	20,2
Razem gmina		2116	7060	29,9

Największe rozdrobnienie gospodarstw występuje w centralnej i pn części gminy tj. w miejscowościach Sadowie, Jacentów, Rzuchów, Ruszkowiec gospodarstwa o pow. 3 - 5 ha, w miejscowościach Ruszków, Obręczna, Szczucice oraz w Michałowie gospodarstwa posiadają pow. 5 - 7 ha. Gospodarstwa o powierzchni 19 ha występują a Truskolasach - lecz w skład tych gospodarstw wchodzi poza użytkami rolnymi również lasy.

Tabela nr 6.

Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego w sołectwach gminy Sadowie.

Lp.	Sołectwo	Pow. użytków rolnych	Liczba gospodarstw	Średnia wielkość gospod, roi. w ha użytków rolnych
1.	Sadowie - Jacentów	574	157	3,66
2	Biskupice	221	27	8,19
3	Bogusławice	347	26	13,35

4.	Bukowiany	246	24	10,25
5.	Czerwona Góra	426	45	9,47
6.	Grocholice	453	36	12,58
7.	Łężyce	425	41	10,37
8.	Małoszyce	315	26	12,11
9.	Michałów	136,	21	6,48
10.	Niemienice	608	64	9,5
11.	Obręczna	343	62	5,53
12.	Okręglica	152	13	11,69
13.	Ruszkowiec	284	59	4,81
14.	Ruszków	231	57	5,63
15.	Rzuchów	263	71	3,7
16.	Szczucice	171	25	6,84
17.	Truskolasy	759	39	19,46
18.	Wszechświęte	257	27	9,52
19.	Zochcin - Poradzie	953	113	8,43
20.	Zwoła	405	36	11,25
Razem:		7.060	969	7,29

III. SZANSE I ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY SADOWIE.

1. Strefa ekologiczna i przyrodniczo - kulturowa.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - Położenie części gminy w obszarze Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny (które zajmują 20,1% pow. Ogólnej gminy). - Korzystne warunki klimatyczno - glebowe dla rozwoju rolnictwa, warunki dla produkcji zdrowej żywności. - Warunki przyrodniczo - klimatyczne dla rozwoju turystyki i agroturystyki. - Występowanie ciekawych obiektów dziedzictwa kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tereny źródliskowe rzeki kamiennej i Opatówki (potrzeba ochrony terenu). - Północno-wschodnia część gminy w zasięgu chronionego zbiornika wody podziemnej. - Zanieczyszczenie atmosfery przez pobliskie zakłady w Ostrowcu Świętokrzyskim, Opatowie, miejscowe kotłownie oraz zabiegi nawożenia gleb i ochrony roślin. - Tereny erozyjne.

2. Strefa Istniejącego zainteresowania

Szanse	Zagrożenia
<p>Korzystny układ połączeń drogowych zapewniający dobrą dostępność do usług ponadpodstawowych, lokalnych, miejsc pracy, rynku zbytu</p> <p>*15 min dojazdu do Ostrowca Św. i Opatowa</p> <p>*30 min dojazdu do terenu 17-tu gmin położonych na obszarze 6-ciu powiatów (opatowskiego, ostrowieckiego, sandomierskiego, staszowskiego, starachowickiego i kieleckiego)</p> <p>*10 min dojazdu z miejscowości gminnej do poszczególnych sołectw.</p> <p>Miejscowość gminna (zespół Sadowie - Jacentów) posiada dobre wyposażenie w usługi lokalne.</p> <p>- Zasoby mieszkaniowe w gminie stwarzające dobre warunki mieszkaniowe. Zagęszczenie mieszkań 3,11 (niższe niż średnio w powiecie opatowskim i gminach wiejskich woj. świętokrzyskiego).</p> <p>Stan zabudowy w poszczególnych miejscowościach w przeważającej części w dobrym i bardzo dobrym stanie technicznym.</p> <p>Zasoby terenów rozwojowych (z możliwością uzbrojenia technicznego) dla budownictwa mieszkaniowego i usług w centrum gminy (Sadowie – Jacentów).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozproszenie sieci osadniczej. - Drogi powiatowe jedynie w 76,7% swojej długości na terenie gminy posiadają powierzchnię ulepszoną (utwardzoną 7,5%, gruntową - ulepszoną 15,8%). - Drogi gminne jedynie w 25% swojej długości posiadają powierzchnię ulepszoną i na długości: 11,0% utwardzoną, 8,2% gruntową ulepszoną oraz 55,8% gruntową. - Brak bezpośredniego powiązania niektórych sołectw ze sobą: <ul style="list-style-type: none"> *Bogusławice - Małoszyce i Porudzie, *Łężyce - Bukowiany i Biskupice, *Okręglica - Szczucice. - Niewykorzystane powiązania sołectw wydłużające trasy dojazdu: <ul style="list-style-type: none"> *Niernienice - Czerwona Góra (5 km), *Ruszków - Ruszkowiec (3,3 km), *Okręglica - Szczucice (2,2 km). - Słabe wyposażenie w infrastrukturę techniczną (kanalizację, niepełna gazyfikacja, luki w zwodociągowaniu) terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej. <p>Zjawisko "pustostanów" zabudowy kubaturowej zakładów (prywatyzowanych) w okresie zmian właścicieli</p>

3. Strefa społeczno - gospodarcza.

Szanse	Zagrożenia

<p>Stabilna sytuacja demograficzna ośrodka gminnego (Sadowie - Jacentów) jako centrum usług lokalnych (dynamika zmian liczby mieszkańców 1985 - 1998 -/ 104,1%/)</p> <p>Najniższa stopa i poziom bezrobocia (oraz malejąca liczba bezrobotnych) w porównaniu do gmin sąsiednich, powiatu i województwa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszająca się liczba Mk gminy. - Ujemny przyrost naturalny. - Niekorzystne proporcje grup wiekowych mieszkańców: *bardzo mały udział dzieci i młodzieży 18,8% ogółu Mk gminy (pow.24,8%, woj. 26,3%) *bardzo duży udział osób starszych bo 22,8% ogółu Mk gminy (pow. 19,5%, woj. 15,9%, Polska 14,2%)' - Mała liczba kobiet w grupie osób wieku produkcyjnego bo 79% (pow. 83%, woj. 90%, Polska 94%). - Zarysowuje się proces starzenia się społeczeństwa. - Duży udział w grupie rejestrowanego bezrobocia: * mężczyzn (gmina 54,7%. woj. 47,4%) * osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy (gmina 54,3%, woj. 40,3%) * osób bez prawa do zasiłku (gmina 81,5%, woj. 77,5%)
<p>Dobra dostępność do usług lokalnych i ponadlokalnych (Ostrowiec Św. i Opatów)</p> <p>Dobra dostępność do miejsc pracy (poza miejscami na terenie gminy) - w Ostrowcu Św. i Opatowie (niewielkie odległości i dobra komunikacja).</p> <p>Podejmowanie przez społeczeństwo inicjatyw służących tworzeniu własnych miejsc pracy. (Duży przyrost liczby podmiotów gospodarczych w usługach i drobnej wytwórczości). Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba zakładów/10 000 Mk) rosnący szybko 1996 - 120, 1997 - 207, 1998-335.</p> <p>Dobra sytuacja w rolnictwie</p> <ul style="list-style-type: none"> *grunty klas I - III stanowią 90% pow. Użytków rolnych *średnie gospodarstwo w gminie posiada areał 7,4 ha (woj. 4,6 ha) *obsada bydła na 100 ha użytków rolnych 52,4 szt. (woj. 44,4 szt.) *wysokie plony zbóż (trzecie miejsce w woj. w 1997 r.) *wysoki udział wśród upraw roślin przemysłowych -14,9% (woj. 3,1%) *wykształcenie ludności rolniczej w 1996r. 	<p>Niekorzystna sytuacja w zakładach pracy w pobliskich miastach - ograniczenie zatrudnienia.</p> <p>Niskie zatrudnienie Mk gminy w gospodarce narodowej (gmina 6,4% ogółu Mk, gminy wiejskie woj. 8,0%).</p> <p>Niedoinwestowanie całego regionu w zakłady przetwórstwa rolnego w oparciu o miejscową produkcję rolniczą.</p> <p>Brak zorganizowanego rynku producentów rolnych.</p> <p>Problem ukrytego bezrobocia w rolnictwie (zatrudnienie na 100 ha użytków rolnych w gminie 31,7 osób, woj. 40,4 osób, a powinno wynosić 25 osób na 100 ha)</p> <p>Wzrost liczby karłowatych gospodarstw i działek a tym samym zmniejszanie się powierzchni średniego gospodarstwa</p>

wyższe, policealne i średnie - 18,2% (powiat - 14,6%, b.woj.Tbg. - 14,8%)	(powroty ludności z miast na wieś spowodowane likwidacją miejsc pracy).
---	---

4. Strefa infrastruktury technicznej

Szanse	Zagrożenia
<p>Dobre warunki hydrologiczne, udokumentowane zasoby wód podziemnych.</p> <p>Dostępność gazu. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokoprężny.</p> <p>Zaopatrzenie w energię elektryczną, bardzo dobre warunki. Przez teren gminy przebiega tranzytem linia najwyższych napięć 400 kV "Połaniec - Ostrowiec Św.", linia wysokich napięć 110 kV oraz linie napowietrzne 15 kV zasilające stacje transformatorowe. Głównym źródłem zasilania dla gminy jest GPZ 110/15 kV Opatów.</p> <p>Przebieg kabla telekomunikacyjnego światłowodowego Sadowie - Baćkowice oraz kabla telekomunikacyjnego (miedzianego) dalekosiężnego Sandomierz-Ostrowiec Św. wzdłuż drogi krajowej.</p> <p>- korzystne położenie w pobliżu ostrowieckiego węzła komunikacyjnego, dostępnego alternatywnymi drogami, łatwa dostępność do ważnych dróg prowadzących ruch tranzytowy (9/74).</p>	<p>Rozproszenie jednostek osadniczych stanowi poważną trudność w doprowadzeniu do nich sieci infrastruktury technicznej.</p> <p>Potrzeba zachowania strefy ochronnej w obrębie, której nie należy lokalizować obiektów kubaturowych ze względu na ochronę ludzi przed oddziaływaniem pola elektromagnetycznego.</p> <p>- Większość stacji transformatorowych (starego typu ŻH) wymaga przebudowy.</p> <p>- Sieć Średniego Napięcia mimo, że jest w dostatecznie dobrym stanie technicznym wymaga przebudowy dla stworzenia drugostronowego zasilania.</p> <p>Większość sieci NN jest w złym stanie technicznym (wydłużone obwody, zaniżone przekroje)</p> <p>Występuje pilna potrzeba dobudowy 8 stacji trafo (Wszechświete, Michałów, Czerwona Góra, Niemienice, Ruszkowiec, Ruszków, Jacentów, Małoszyce).</p> <p>Niski wskaźnik gęstości telefonicznej (liczba abonentów na 100 Mk) - 12,7 gmina, średnia krajowa 21,97.</p> <p>- wzrastający ruch tranzytowy na drodze krajowej utrudniający komunikację pomiędzy obiema częściami obszaru gminy.</p>

IV. Cele strategiczne Gminy Sadowie.

Cel strategiczny nr 1

TWORZENIE ATMOSFERY WSPÓLPRACY NA RZECZ ROZWOJU GMINY

Zadania realizacyjne:

- kreacja liderów poszczególnych społeczności wiejskich
- szkolenia liderów w zakresie skutecznych metod działań dla swego środowiska społecznego,
- kreowanie programów aktywizacji społecznej i partycypacji społecznej,
- stworzenie form współpracy samorządu gminnego z organizacjami społecznymi,

- grupami producenckimi i partiami politycznymi działającymi na terenie gminy,
- e) wykreowanie gminnego stowarzyszenia na rzecz rozwoju gminy (w skład jego wchodziłoby producenci rolni, przedstawiciele przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie gminy, radni, urzędnicy samorządowi, liderzy społeczności lokalnych) , traktowanego jako partnera w zarządzaniu strategicznym gminą oraz realizatora własnych projektów prorozwojowych,
 - f) utworzenie w Urzędzie Gminy samodzielnego stanowiska ds. rozwoju i promocji.

Realizacja:

- samorząd gminny (Rada Gminy, Urząd Gminy)
- mieszkańcy gminy

Współpraca w realizacji zadania:

- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Świętokrzyska Izba Rolnicza
- Starostwo Powiatowe w Opatowie
- Świętokrzyski Urząd Marszałkowski
- fundacje i stowarzyszenia rolnicze

Cel strategiczny nr 2

STWORZENIE GMINNEGO SYSTEMU INFORMACJI

Zadania realizacyjne:

- a) opracowanie w Urzędzie Gminy systemu informacji gminnej, który zawierałby w jednym miejscu, z jednej strony spójny zestaw danych statystycznych dotyczący infrastruktury społecznej, technicznej oraz gospodarki przestrzennej w gminie, z drugiej niezbędne informacje w prowadzeniu produkcji rolniczej i działalności gospodarczej, w tym informacje o źródłach finansowania - środkach i funduszach pomocowych, kredytach i pożyczkach preferencyjnych,
- b) włączenie w system gminny instytucji publicznych i gospodarczych, będących źródłem bądź adresatem informacji,
- c) utworzenie w Urzędzie Gminy samodzielnego, skomputeryzowanego (będącego podstawą przyszłej gminnej sieci) stanowiska pracy obejmującego zagadnienia pozyskiwania i dystrybucji informacji,
- d) komputeryzacja Urzędu Gminy,
- e) stworzenie internetowej strony gminnej,
- f) promocja systemu informacji gminnej.

Realizacja:

- Urząd Gminy
- Starostwo Powiatowe w Opatowie

Współpraca:

- Związek Gmin Wiejskich
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Świętokrzyska Izba Rolnicza
- Świętokrzyski Urząd Marszałkowski
- Wojewódzki Urząd Statystyczny
- Urząd Komitetu Integracji Europejskiej
- Centra Informacji Europejskiej
- giełdy i rynki hurtowe
- sąsiednie gminy
- banki i instytucje finansowe zaangażowane w finansowanie gminnych przedsięwzięć rozwojowych
- agencje i fundacje rządowe (przede wszystkim ARiMR, AWRSP, NFOSiGW,

FOGR)

- media lokalne i centralne

Cel strategiczny nr 3
PROMOCJA GMINY

Zadania realizacyjne:

- a) opracowanie przez Radę Gminy systemu zachęt i ulg podatkowych dla potencjalnych inwestorów,
- b) opracowanie gminnych ofert inwestycyjnych oraz ich dystrybucja,
- c) utworzenie w Urzędzie Gminy stanowiska ds. promocji i rozwoju o następujących zadaniach:
 - kontakty z potencjalnymi inwestorami, instytucjami publicznymi i gospodarczymi, organizacjami pozarządowymi i mediami oraz ich obsługa informacyjna,
 - wyszukiwanie dla gminy ofert współpracy gospodarczej,
 - świadczenie pomocy organizacyjnej dla osób i instytucji inwestujących w gminie,
 - pozyskiwanie środków pomocowych z linii rządowych, unijnych i prywatnych przeznaczonych na wspomaganie procesów rozwojowych w gminie,
- c) opracowanie zasad tradycyjnej promocji wizualnej (druki i wydawnictwa promocyjne, gazeta gminna),
- d) przygotowanie działań promocyjnych z wykorzystaniem internetu (przygotowanie własnej strony internetowej, współpraca z samorządowymi i gospodarczymi portalami i vortalami internetowymi), video oraz technik zapisu cyfrowego (CD-romy). Skuteczność tych działań winna wzmocnić współpraca ze Starostwem Powiatowym w Opatowie oraz sąsiednimi gminami (waga wspólnych prezentacji gmin o podobnych walorach i problemach gospodarczych oraz społecznych, jednolita przynależność terytorialna oraz wysokie koszty przygotowania i produkcji kampanii promocyjnych),
- e) wypracowanie gminnego kalendarza imprez, który uwzględniłby działania kulturalne instytucji gminnych, kościelnych oraz organizacji pozarządowych. Ze względu na wagę społeczną i możliwy efekt promocyjny sugeruje się opracowanie koncepcji programowej jednej lub dwu imprez, których zadaniem byłoby prezentacja specyfiki gminy z nadaniem jej jednocześnie charakteru ponadgminnego,
- f) kontakty informacyjne i promocyjne - wraz z obsługą- z mediami,
- g) kompleksowa komputeryzacja Urzędu Gminy.

Realizacja:

- Rada Gminy
- Urząd Gminy
- Starostwo Powiatowe w Opatowie

Współpraca:

- Związek Gmin Wiejskich
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Świętokrzyska Izba Rolnicza
- Świętokrzyski Urząd Marszałkowski
- Instytucje publiczne i prywatne zajmujące się promocją, reklamą i marketingiem
- Fundacje publiczne i prywatne, organizacje pozarządowe działające na rzecz rozwoju regionalnego
- Media lokalne i centralne

Cel strategiczny nr 4
RESTRUKTURYZACJA ROLNICTWA

Rozwój gminy Sadowie zakłada, iż polityka rozwoju województwa świętokrzyskiego i powiatu opatowskiego koncentrować się będzie na przyspieszeniu procesów zmieniających strukturalnie wieś. Tendencje te uzależnione są przede wszystkim od jakości prowadzonej polityki państwa w stosunku do rolnictwa oraz przeznaczanych rokrocznie środków z budżetu na modernizację wsi. Działania samorządu gminnego, przy tak określonej płaszczyźnie potencjalnych przemian skutkować winny, wyprzedzającym czas realizacji, reagowaniem na przedsięwzięcia modernizacyjne. Zakłada to, właściwe przygotowanie ich projektów wraz z właściwą inżynierią finansową, skuteczny lobbying oraz monitoring konsekwencji gospodarczych i społecznych realizowanych programów.

Podstawowe znaczenie dla struktury obszarowej gospodarstw będą miały działania zmierzające do umacniania się silnych ekonomicznie gospodarstw poprzez scalanie ziemi, co, w konsekwencji spowoduje zmniejszenie liczby gospodarstw. W gminie Sadowie założyć należy, iż decydującą rolą w tych przemianach odgrywać będą rolnicy o odpowiednich kwalifikacjach dotychczas prowadzący towarowe gospodarstwa rolne. Silne specjalistyczne gospodarstwa będą zdolne do sprostania konkurencji na rynku wojewódzkim i krajowym, co ma szczególne znaczenie z punktu widzenia osiąganego poziomu i jakości produkcji owoców i warzyw. Obecna struktura obszarowa gospodarstw winna ulegać zmianie w kierunku zmierzającym do zwiększenia wielkości poszczególnych gospodarstw, przy jednoczesnym zmniejszaniu ich liczby oraz osób pracujących w gospodarstwach. Na poprawę struktury agrarnej w gminie Sadowie wpływać będzie: obrót ziemią, scalanie i wymiana gruntów, oraz wprowadzony przez państwo system rent strukturalnych, promujący przekazywanie gruntów rolnych przez rolników w wieku przedemerytalnym. Należy oczekiwać również, że procesy przemian modernizacyjnych generujące powstawanie nowych przedsięwzięć na wsi skutkować będą zagospodarowaniem nadwyżki siły roboczej, dotychczas związanej z rolnictwem, która jednak stracić może pracę w związku z przewidywaną restrukturyzacją rolnictwa.

Przemianom w strukturze gospodarstw rolnych towarzyszyć winno rozwijanie nowych dziedzin działalności gospodarczej, które doprowadzić mają do wzrostu dochodów rolniczych na wsi i tworzenia dodatkowych miejsc w działalności pozarolniczej. Dotyczy to przede wszystkim sfery usług nakierowanej na świadczenie różnorodnych funkcji dla rolnictwa lub ludności zamieszkującej tereny wiejskie. Tworzenie warunków dla przedsiębiorczości na wsi oraz rozwój handlu ułatwić może w znacznym stopniu zagospodarowanie osób pozostających aktualnie bez pracy oraz w przyszłości, pochodzących z rezerw dotychczas związanych z rolniczą formą prowadzenia działalności. Problemem rozwojowym na terenie gminy są gospodarstwa produkujące przede wszystkim na własne potrzeby. Gospodarstwa te nie wchodzą praktycznie w obrót rynkowy. Struktura i wielkość gospodarstw dostosowana jest do potrzeb gospodarującej na nim rodziny. W gospodarstwach tych dominuje tradycyjny system produkcji, cechujący się dużymi nakładami pracy oraz niskimi nakładami finansowymi i rzeczowymi, uzależniony w dużym stopniu od przebiegu warunków agrometeorologicznych. Gospodarstwa, nakierowane na samozaopatrzenie w niewielkim zakresie reagują na nowe tendencje w uprawach i hodowli. Niski również jest stopień stosowania nowych technologii i narzędzi niezbędnych do efektywnej i opłacalnej produkcji rolniczej. Z punktu widzenia rozwoju gospodarczego grupa tych gospodarstw nie ma większego wpływu na stopień przemian na wsi, wchłania jednakże znaczny procent osób czynnych zawodowo, łagodząc skutki płytkiego rynku pracy oraz istniejącego w gminie bezrobocia.

Tak wyznaczona grupa gospodarstw dysponuje znacznym potencjałem produkcyjnym, nie przyczyniając się do jakości i wielkości produkcji rolnej. Z punktu

widzenia rozwoju gospodarczego w gminie, w grupie tej należy upowszechniać alternatywne źródła uzyskiwania dochodów. W gminie należy promować rozwój małej przedsiębiorczości oraz sfery usług. Wśród proponowanych rozwiązań będą, więc takie, które pomóc mogą w przystosowaniu się do zmieniających warunków rynkowych, poprzez dostosowywanie technologiczne i know-how, jak również te, które tworzyć będą mechanizmy osłonowe, poza tym działania wspierające tworzenie nowych miejsc w działalności pozarolniczej. Szczególną i godną poparcia formą racjonalizacji produkcji i przewycięzania skutków jej rozdrobnienia powinna być integracja pozioma gospodarstw. Organizacja rolników jest sposobem na łagodzenie rynkowych skutków produkcji o małej skali i przy dużej niejednorodności, winna ułatwić poprawę ekonomicznej efektywności gospodarowania na terenie gminy, poprzez zapewnienie dobrych jakościowo i możliwie tanich produktów. Główną formą integrującą producentów powinny być zespoły producenckie, grupy marketingowe oraz spółdzielnie. Przedmiot integracji powinien zaś obejmować przede wszystkim: grupową produkcją, przechowalnictwo, przetwórstwo, handel i zaopatrzenie oraz wspólne użytkowanie maszyn. Grupowe działanie rolników wydatnie może przyczynić się do wzmocnienia pozycji producenta rolnego w łańcuchu marketingowym. Zapewnienie rolnikom udział w obrocie handlowym i umożliwienie im przejęcie części marży z tytułu uczestnictwa w procesie zaopatrzenia i zbytu związane jest z odbudową i rozwojem spółdzielczości rolniczej w zakresie: zaopatrzenia w środki produkcji, standaryzacji, marketingu i zbytu produkcji. Integracja grupowa rolników dokonana poprzez tworzenie usprawniających gospodarowanie struktur skutkuje również możliwością ubiegania się o kredyty preferencyjne na realizacją celów statutowych.

Zadania do realizacji:

- tworzenie warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności gospodarstw rolnych,
- tworzenie warunków do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości,
- organizacja lokalnego rynku dystrybucji produktów rolnych poprzez wykonywanie analiz możliwości produkcyjnych i przechowalniczych,
- identyfikację możliwych źródeł zbytu produktów rolnych w Ostrowcu Sw. i Opatowie oraz na rynkach i placach hurtowych, zawieranie umów producent – przetwórca,
- wdrażanie i upowszechnianie intensywnego rolnictwa poprzez wprowadzanie nowych gatunków uprawowych i hodowlanych, stosowanie nowych technologii z zastosowaniem rolniczym,
- organizacja szkoleń promujących zastosowanie nowych technologii,
- upowszechnianie wysokowydajnych odmian zbóż,
- upowszechnianie racjonalnych zasad stosowania nawozów mineralnych oraz stosowania i przechowywania nawozów organicznych,
- racjonalizowanie stosowania pestycydów poprzez atestację i modernizację opryskiwaczy oraz popularyzowanie biologicznych metod zwalczania szkodników i chorób oraz właściwej agrotechniki ograniczającej zachwaszczanie pól,
- rozwijanie produkcji zwierzęcej w zakresie hodowli bydła mlecznego, mięsnego i trzody chlewnej.

Sposoby realizacji:

- intensywna promocja wybranych produktów - specjalności gminy,
- integracja rolnictwa z rynkiem za pośrednictwem giełdy,
- organizacja szkoleń specjalistycznych dla rolników,
- propagowanie niskonakładowych czynników plonotwórczych (wapnowanie,

- nawozy zielone, płodozmian),
- rozwój rolnictwa ekologicznego - organizacja szkoleń z zakresu rolnictwa ekologicznego,
- włączenie rolników zajmujących się ekologiczną produkcją do systemu kontroli i certyfikacji produktów ekologicznych w oparciu o standardy unijne,
- organizacja we współpracy z WODR szkoleń dotyczących organizacji produkcji i zbytu produktów ekologicznych,
- współpraca z Urzędem Marszałkowskim w Kielcach w zakresie włączenia terenu gminy do terenów preferowanych w produkcji ekologicznej,
- nawiązanie współpracy z instytucjami i organizacjami zajmującymi się promocją produktów ekologicznych,
- wspólne z producentami żywności ekologicznej oraz właścicielami gospodarstw agroturystycznych opracowywanie przedsięwzięć promocyjnych,
- wdrażanie w gminie pełnego łańcucha produktów rolnych (sortowanie, płukanie, ważenie, pakowanie i znakowanie) w celu pozostawienia wśród producentów wartości dodanej i zwiększeniu dochodowości,
- upowszechnianie integracji poziomej i pionowej wśród producentów, zwłaszcza zbóż i bydła mlecznego produkujących na skalę towarową,
- wprowadzanie do produkcji nowych odmian oraz stosowanie technologii, przedłużających okresy zbioru i sprzedaży,
- rozwijanie upraw miękkich odmian deserowych pod potrzeby lokalnych rynków zbytu.

Realizacja:

- rolnicy
- Urząd Gminy
- Związek Gmin Wiejskich
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Świętokrzyska Izba Rolnicza
- Świętokrzyski Urząd Marszałkowski

Współpraca:

- Urzędy Gmin z sąsiednich gmin
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa

Cel strategiczny nr 5

ROLNICTWO EKOLOGICZNE

Szanse rozwojowe należy widzieć w rozwoju w części sołectw gminy Sadowie (szczególnie tych, leżących w otulinie Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego) rolnictwa ekologicznego. Niski stopień skażenia ziemi oraz w ograniczonym zakresie stosowanie środków chemicznej ochrony roślin i nawozów stwarzają okazję do rozpoczęcia na tym terenie produkcji warzyw metodami biologicznymi. Warunkiem sprzyjającym jest rozdrobnienie gospodarstw. Realizacja tego kierunku rozwoju przyczynić winna się do zatrzymania regresywnych procesów wyludniania się wsi oraz postępujących zjawisk zubożenia mieszkańców stwarzając **przy wsparciu budżetowym** i doradczym propozycje poprawy dochodowości gospodarstw. Zakładany kierunek działań wymaga jednak przygotowania kadr w gminie w zakresie zarządzania, marketingu oraz promocji ekologicznych produktów uprawianych na terenie gminy.

Zadania do realizacji:

- organizacja i animacja grup producenckich, zajmujących się rolnictwem ekologicznym,
- włączanie rolników stosujących ekologiczne uprawy do systemu kontroli

i certyfikacji produktów ekologicznych w oparciu i kryteria i normy obowiązujące w Unii Europejskiej,

- współpraca w zakresie szkoleń ze specjalistami w zakresie rolnictwa ekologicznego z Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz Urzędami: Marszałkowskim i Wojewódzkim w Kielcach.

Sposób realizacji:

- przeprowadzanie wspólnie z Wojewódzkim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego na terenie gminy szkoleń obejmujących zagadnienia rolnictwa ekologicznego,
- pomoc organizacyjna i prawna dla powstających grup producenckich,
- włączenie do promocji gminy producentów żywności ekologicznej w powiązaniu z gospodarstwami agroturystycznymi.

Realizacja:

- Rolnicy
- Urząd Gminy
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- Świętokrzyska Izba Rolnicza

Cel strategiczny nr 6

OPRACOWANIE KOMPLEKSOWEGO PROGRAMU EKOROZWOJU GMINY

Opracowanie w gminie Sadowie spójnego programu ekorozwoju ma szczególne znaczenie. Z racji charakteru rolniczego gminy i związanymi z nim działaniami rozwojowymi w przyszłości, mającymi na celu wzrost efektywności i dochodowości gospodarowania, wskazane jest takie modelowanie jej przyszłego rozwoju, które zapewniałoby zrównoważony rozwój. Jednocześnie akcentowanie wagi i możliwych korzyści z turystycznego wykorzystania Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną oraz lokalizacji w gminie rolniczej produkcji ekologicznej wymaga zastosowania rozwiązań technologicznych i metod hodowli i upraw, nie wpływających niekorzystnie na środowisko naturalne.

Zadania realizacyjne:

- uwzględnienie w realizacji przedsięwzięć inwestycji komunalnych zagadnień ekorozwoju, zwłaszcza przy rozbudowie sieci kanalizacji sanitarnej oraz wyboru optymalnej koncepcji dotyczącej oczyszczalni ścieków oraz wsparcia budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- wykonanie waloryzacji przyrodniczej terenu gminy,
- budowa zbiornika retencyjnego w Zochcinie,
- organizowanie akcji i konkursów dotyczących promocji rozwiązań ekologicznych w gminie (konkurs na najładniejszą zagrodę itp.),
- organizacja programu edukacji ekologicznej, w szczególności dla dzieci i młodzieży oraz osób zainteresowanych prowadzeniem rolnictwa ekologicznego oraz działalności agroturystycznej.

Realizacja:

- Urząd Gminy
- Starostwo Powiatowe w Opatowie
- Świętokrzyski Urząd Marszałkowski

Cel strategiczny nr 7

ROZWÓJ TURYSTYKI I AGROTURYSTYKI

Walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy Sadowie zwłaszcza w sąsiedztwie Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego stwarzają okazje do wprowadzania programów ich turystycznego wykorzystania. Przede wszystkim agroturystyka widziana jako forma prowadzenia działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy, ponadto sprzedaż terenów wydzielonych pod potrzeby zabudowy rekreacyjnej (oferta może być skierowana

do mieszkańców Ostrowca Św.) Wykorzystanie turystyczne gminy wymaga jednakże przeprowadzenia w zamierzeniach inwestycyjnych, szczególnie w infrastrukturę komunalną, zmian uwzględniających potrzeby turystów i organizatorów wypoczynku na wsi. Konieczne będą również działania -finansowane z budżetu gminy - dotyczące promocji wewnętrznej i zewnętrznej gminy. Wewnętrznej - znakowanie starych i przeprowadzanie nowych tras turystycznych turystyki pieszej i rowerowej, przygotowanie tablic informacyjnych o walorach gminy oraz wspólnie ze Świętokrzyskim Zarządem Parków Krajobrazowych opracowanie zasad turystycznego wykorzystania wraz z budową stosownej infrastruktury JPK na terenie gminy. Konieczne jest również wydanie materiałów promocyjnych o jakości turystycznej oferty gminy.

Zadania realizacyjne:

- wybór produktu turystycznego gminy zgodnego z celami strategicznymi Strategii Powiatu Opatowskiego i Województwa Świętokrzyskiego,
- wypracowanie systemu ulg i preferencji dla inwestycji turystycznych,
- wydzielenie oraz sprzedaż działek pod zabudowę letniskową i rekreacyjną,
- zwiększenie turystycznej dostępności - przygotowanie infrastruktury noclegowej (kwatery, pole namiotowe, gospodarstwa agroturystyczne), gastronomicznej oraz "biwakowej" - Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego,
- opracowanie rekreacyjnych tras dla turystyki rowerowej i pieszej (w przyszłości konnej) na terenie gminy,
- wykonanie oznakowania turystycznego gminy,
- promocja agroturystyki jako alternatywnego źródła dochodu we współpracy z Wojewódzkim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego oraz stowarzyszeniami agroturystycznymi,
- wykorzystanie pod kątem turystyki zwyczajów i obrzędów regionalnych,
- promocja i gastronomiczne wykorzystanie regionalnych potraw,
- przygotowanie materiałów promocyjnych o gminie,
- promocja gminy metodami tradycyjnymi oraz wirtualnie.

Sposób realizacji:

- stworzenie w gminie punktu informacyjnego dotyczącego linii kredytowych, kredytów oraz środków z funduszy pomocowych,
- organizacja szkoleń dotyczących agroturystyki, w szczególności zasad organizacji kwater,
- organizowanie imprez kulturalno-rekreacyjnych promujących gminę.

Realizacja:

- Urząd Gminy
- mieszkańcy gminy
- Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- stowarzyszenia agroturystyczne
- fundusze i środki pomocowe (FAPA, AGROLINIA 2000.)

Cel strategiczny nr 8

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Rozwój infrastruktury technicznej jest podstawowym warunkiem dla powodzenia programów rozwoju gminy Sadowie i powiatu opatowskiego. Należy założyć, że w ciągu najbliższych lat zdecydowanej poprawie musi ulec sieć wodociągowa i kanalizacyjna. Rozwojowi sieci wodociągowej, budowie nowej oraz modernizacji istniejącej towarzyszyć będzie szybki przyrost ścieków, co w konsekwencji w planowaniu prowadzi winno do harmonizacji procesów inwestycyjnych dotyczących systemów wodociągowania i kanalizacji. Tworzenie systemu kanalizacji na terenie gminy to budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków.

W zakresie gospodarki odpadami stałymi działania powinny dotyczyć nie tylko budowy i modernizacji wysypiska, ale w szczególności realizacji programów segregowania, zbierania i wtórnego wykorzystania odpadów oraz organizowania miejsc utylizacji opakowań i nie zużytych środków ochrony roślin. Ze względu na dotychczasowe braki w systemowym zorganizowaniu gospodarki odpadami konieczne staje się podejście do pomysłu budowy regionalnego zakładu utylizacji odpadów komunalnych we współpracy z gminami z terenu sąsiednich gmin, przy współudziale sąsiednich starostw powiatowych. Formuła związku komunalnego jako potencjalnego inwestora zrealizowana może być w ramach Związku Gmin Dorzecza Opatówki, bądź współpracy z gminami przynależnymi do Związku Gmin Dorzecza Koprzywianki. W przypadku źródeł energii, ze względu na dekapitalizację pilnej modernizacji wymaga sieć linii średniego i niskiego napięcia oraz stacji transformatorowych. W najbliższych latach konieczne stanie się również dokonanie rozbudowy i modernizacji na terenie gminy rozdzielczej sieci gazowej.

W zakresie zaś dróg lokalnych, znaczna ich część będzie wymagała gruntownej poprawy jakości nawierzchni oraz, niektóre z nich, zmian w swoim układzie przestrzennym.

Ujednolicenie gminnych standardów komunalnych jest z punktu widzenia mieszkańców gminy najważniejszym zadaniem samorządu gminnego, z punktu zaś władz samorządowych największym wyzwaniem i problemem, z powodu swego organizacyjnego i finansowego rozmachu. Prawidłowy rozwój gminy nie jest możliwy bez uporządkowania infrastruktury komunalnej, stanowi ona, w zależności od stopnia wykonania podstawę przyszłych sukcesów gospodarczych, lub największą barierę w rozwoju gospodarczym. Dobra infrastruktura komunalna stanowi również konieczny warunek rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości, odgrywającej coraz większą rolę w gminach dotychczas całkowicie rolniczych. Program rozwoju infrastruktury technicznej i poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie, ze względu na potencjalne koszty musi być rozłożony na lata, jednakże istotne jest by gmina posiadała całościowy, koncepcyjny zakres koniecznych rozwiązań w tej dziedzinie, akcentując znaczenie współpracy międzygminnej.

Zadania do realizacji:

- program kompleksowego wodociągowania gminy (dotychczas 68 km - dotychczas zwodociągowano 10 wsi, realizacja program kompleksowej poprawy zaopatrzenia ludności gminy Sadowie w wodę jest możliwa przy współudziale finansowym i rzeczowym mieszkańców),
- program kompleksowej kanalizacji gmin (najbliższe lata, ze względu na coraz bardziej restrykcyjne prawo oraz pojawiające duże możliwości dofinansowania kosztów inwestycji w infrastrukturę komunalną zadecydują o rozwiązaniu problemu kanalizacji, po wcześniejszym rozstrzygnięciu koncepcji oczyszczalni ścieków, która winna być poprzedzona sporządzeniem ekspertyz technicznych i symulacji finansowych. W rozwiązaniu tego problemu należy akcentować możliwość współpracy z sąsiednimi gminami zwłaszcza z Opatowem w ramach Związku Gmin Dorzecza Opatówki. Ze względu na ukształtowanie terenu i rozproszoną zabudowę w części sołectw gminy wspierać należy działania zmierzające do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Ze względu na ogrom wyznań, zwłaszcza finansowych - zapewnienie gminie sprawnego i wydajnego systemu zbioru ścieków oraz ich utylizacji - przez najbliższe lata problemem będzie sprawne egzekwowanie wywozu odpadów komunalnych ze zbiorników gnilnych. Rozwiązanie problemu kanalizacji gminnej wraz ze zbiorczą oczyszczalnią i oczyszczalniami przydomowymi połączone musi być z rozwiązaniem problemu odpadów stałych i ich utylizacji. Wyzwaniem dla gminy, wespół ze Starostwem

Powiatowym w Opatowie i sąsiednimi samorządami będzie przygotowanie i realizacja optymalnej koncepcji zbiorczego wysypiska (w gminie działa obecnie wysypisko śmieci we wsi Grocholice, które nie spełnia ekologicznych standardów) lub zakładu utylizacji odpadów komunalnych. W gminie zaś należy rozpocząć prace nad segregacją odpadów, już w momencie ich wytworzenia,

- poprawa jakości dróg powiatowych i gminnych - dotychczas gmina wykonała ze środków budżetowych 28,5 km dróg (w pierwszej kolejności rozwiązania wymaga dojazd do Sadowia z sołectw: Łężyce - położenie przy drogach o nawierzchni gruntowej, z części Truskolas, Czerwonej Góry oraz Zochcina - z obszaru pozbawionego dróg twardych. Bezpośredniego powiązania drogowego pozbawione są sołectwa: Bogusławice z Małoszycami i Porudziem, Łężyce z Bukowianami i Biskupicami, Okręglica ze Szczucicami. Oprócz braku połączeń lokalnych -przedłużony czas przejazdu pomiędzy poszczególnymi sołectwami bariery rozwoju komunikacji na terenie gminy tworzą przede wszystkim niski standard dróg gminnych i niektórych odcinków dróg powiatowych, wzrastający ruch tranzytowy na drodze krajowej, utrudniający komunikację pomiędzy obiema częściami gminy. Odczuwalny jest również brak ogólnodostępnych miejsc parkingowych, niezbędnych dla korzystających z usług.
- dokończenie gazyfikacji gminy (dotychczas zgazyfikowano 7 wsi) – celem programu jest zakończenie gazyfikowania wszystkich sołectw we współpracy ze społecznymi komitetami mieszkańców,
- reelektryfikacja gminy - w gminie zachodzi potrzeba dobudowy stacji transformatorowych w miejscowościach: Wszechświęte, Michałów, Czerwona Góra, Niemienice, Ruszkowiec, Ruszków, Jacentów, Małoszyce. Budowa sieci transformatorowych pociąga za sobą budowę sieci średniego napięcia 15 kV, zasilających te stacje oraz budowę sieci niskiego napięcia wyprowadzającą moc ze stacji do odbiorców.

Sposoby realizacji:

- aktywizacja społeczności lokalnych w przedsięwzięcia budowy infrastruktury gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej i telefonizacyjnej,
- pozyskanie środków pozabudżetowych na inwestycje (budżet Wojewody Świętokrzyskiego, ARiMR, Bank Światowy),
- przygotowywanie wniosków o dofinansowanie inwestycji komunalnych zgodnie z procedurami i standardami unijnymi, działania samorządu w zakresie poprawy stanu dróg powiatowych i gminnych oraz dróg dojazdowych do pól,
- opracowanie zasad monitoringu sytuacji społecznej w gminie, szczególnie dla grupy osób znajdujących się w ciężkiej sytuacji materialnej, niepełnosprawnych, osób starszych i zniedołężniałych, osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku itp.,
- inicjowanie gminnych programów aktywizujących bezrobotnych oraz lokalny rynek pracy, we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy,
- opracowanie gminnego systemu pomocy dla osób dokonujących przekwalifikowania zawodowego,
- dostosowanie oferty kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury w Sadowiu do potrzeb mieszkańców gminy.

Realizacja:

- Urząd Gminy
- Szkoły Podstawowe w gminie

- środowisko rodziców i nauczycieli (komitety rodzicielskie, związki zawodowe nauczycielskie)
- Kuratorium Oświaty oraz ośrodki metodyczne dla nauczycieli
- Starostwo Powiatowe w Opatowie
- Gminny Ośrodek Kultury
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- organizacje pozarządowe działające w powiecie opatowskim i województwie świętokrzyskim
- Powiatowy Urząd Pracy w Opatowie

Cel strategiczny nr 9

ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Przemianom w strukturze gospodarstw rolnych towarzyszyć winno rozwijanie nowych dziedzin działalności gospodarczej, które doprowadzić mają do wzrostu dochodów rolniczych na wsi i tworzeniu dodatkowych miejsc w działalności pozarolniczej. Dotyczy to przede wszystkim sfery usług nakierowanej na świadczenie różnorodnych funkcji dla rolnictwa lub ludności zamieszkującej tereny wiejskie.

Tworzenie warunków dla przedsiębiorczości na wsi oraz rozwój handlu ułatwić może w znacznym stopniu zagospodarowanie osób pozostających bez pracy aktualnie oraz w przyszłości, pochodzących z rezerw dotychczas związanych z rolnictwem, formą prowadzenia działalności. Coraz więcej rolników zajmuje się działalnością handlową rzemieślniczą wykonuje usługi transportowe w oparciu o wykorzystanie budynków gospodarstw, ziemi oraz posiadanego mechanicznego sprzętu. W dywersyfikacji działalności gospodarczej na wsi należy widzieć szansę na rozwój przedsiębiorczości i oczekiwane inwestycje w gminie Sadowie, czego przykładem jest rozwój przedsiębiorstwa AGA LIGHT.

Zadanie do realizacji:

- monitoring działających na terenie gminy podmiotów gospodarczych,
- opracowanie gminnego systemu zachęt finansowych i podatkowych dla potencjalnych inwestorów,
- ustalenie reguł współpracy Urzędu Gminy z podmiotami gospodarczymi działającymi w gminie oraz potencjalnymi inwestorami,
- utworzenie w gminie Sadowie lokalnego ośrodka przedsiębiorczości oraz budowa gminnej sieci finansowej (inkubator przedsiębiorczości, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielcze kasy oszczędnościowe itp.),
- utworzenie i wspieranie bazy przetwórstwa rolno-spożywczego na terenie gminy,
- podjęcie działań wspierających powstawanie lokalnych zakładów przemysłowych, stworzenie sieci skupu płodów rolnych na terenie gminy,
- wspieranie zbiorowych form gospodarowania rolników,
- animacja, wspieranie i doradztwo grup producenckich,
- aktywizacja osób bezrobotnych z terenu gminy.

Sposoby realizacji

- przygotowanie terenów lokalizacji obiektów przetwórstwa rolno – spożywczego,
- wykorzystanie wolnych obiektów na terenie gminy pod potrzeby przetwórstwa rolno – spożywczego,
- organizacja szkoleń dotyczących zasad prowadzenia działalności gospodarczej w tym zakresie w ramach obowiązującego prawa,
- współorganizacja kanałów dystrybucji produkcji grup producenckich,
- promocja znaczenia organizacji wspólnych przedsięwzięć gospodarstw

o niskiej towarowości produkcji, pomoc - organizacyjna i prawna dla powstających grup producenckich

- organizacja systemu szkoleń dla potencjalnych członków grup producenckich,
- promocja efektów działalności grup producenckich z terenu województwa świętokrzyskiego.

Tabela nr 7.

Powierzchnia sołectw w porównaniu do ilości osób zamieszkałych.

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia ogólna		Liczba ludności	
		ha	% pow. gminy	ogółem osób	% ludności
1.	SADOWIE	643	7.9	500	10.9
2.	JACENTÓW			557	12,2
3.	BISKUPICE	236	2.9	115	2,5
4	BOGUSŁAWICE	366	4.5	257	5,6
5.	BUKOWIANY	344	4.2	103	2.3
6,	CZERWONA GÓRA	531	6.5	162	3.5
7,	GROCHOLICE	486	5.9	172	3.8
8.	LEŻYCE	456	5,5	157	3.4
9.	MAŁOSZYCE	327	4	89	1.9
10.	MICHAŁÓW	143	1.8	88	1.9
11.	NIEMIENICE	636	7.8	292	6.4
12	OBREĆCZNA	368	4.5	300	6.5
13.	OKRĘGLICA	157	1.9	40	0.9
14,	RUSZKOWIEC	302	3.7	240	5.2
15,	RUSZKÓW	343	4.2	225	4.9
16.	RŻUCHÓW	283	3.5	357	"-8
17.	SZCZUCICE	178	2.2	110	2.4
18.	TRUSKOLASY	759	9.3	144	3.1
19.	WSZECHŚWIĘTE	257	3.1	126	2.8
20.	ZOHCIN	953	11,7	228	5
21.	PORODZIE			158	3.4
22,	ZWOŁA	405	4.9	164	3.6
GMINA SADOWIE		8 171	100%	4 584	1 00%

Powierzchniowo największe jest sołectwo Zochcin 953 ha zajmujące 11.7 % ogólnej powierzchni gminy, a najmniejszy powierzchniowo jest Michałów stanowiący zaledwie 1,8 % powierzchni gminy 143 ha. Największa liczba ludności - 591 osób

mieszka w sołectwie Jacentów. Liczba ta stanowi 14,6 % ogółu ludności zamieszkującej teren gminy Sadowie. Najmniej osób mieszka w sołectwie Okręglica bo zaledwie 1 % mieszkańców gminy tj, 44 osoby.